

Stockholm, 10 juni 2025

Dnr U2025/00630

Diarienummer U2025/00630

Till:

Utbildningsdepartementet

u.remissvar@regeringskansliet.se

Kopia:

u.s.remissvar@regeringskansliet.se

Röda Korsets Ungdomsförbund och Svenska Röda Korsets yttrande över betänkandet *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)*

Röda Korsets Ungdomsförbund (härefter RKUF) och Svenska Röda Korset lämnar här sina synpunkter på slutbetänkandet *Kunskap för alla – nya läroplaner med fokus på undervisning och lärande (SOU 2025:19)*.

Vi kommenterar kapitel 9, *Totalförsvarsfrågor och Nato*, eftersom vi där besitter särskild erfarenhet och kompetens.

Sammanfattning av RKUF och Svenska Röda Korsets synpunkter

- Det finns ett behov av att stärka elevers kunskap om den internationella humanitära rätten. Vi vet att kunskapen inom detta område idag är bristfällig.

- RKUF och Svenska Röda Korset betonar vikten av att den internationella humanitära rätten får ett särskilt fokus i undervisningen. I samband med att kunskap om totalförsvaret och Nato skrivs in i kursplanen för samhällskunskap bör elever även ges kunskap om den internationella humanitära rätten.
- RKUF och Svenska Röda Korset ser behov av att se över den nuvarande läroplanens skrivningar för idrott och hälsa om första hjälpen. Vi ser behov av att komplettera dessa riktlinjer med psykologisk första hjälpen samt se över vilka moment som bör tas upp inom området första hjälpen.

RKUF och Svenska Röda Korsets utgångspunkter för vårt yttrande

Röda Korsets uppdrag är att förhindra och lindra mänskligt lidande, skydda liv och hälsa och att säkerställa respekt för varje människas värde, ett uppdrag som vi har via våra internationella och nationella föreningsstadgar, samt fått av staterna genom Genèvekonventionerna med tilläggsprotokoll, samt beslut vid de Internationella rödakors- och rödahalvmånekonferenserna. Inom ramen för uppdraget arbetar Röda Korset bland annat för att säkerställa respekt för internationell humanitär rätt, mänskliga rättigheter och humanitära värderingar och principer.

RKUF och Svenska Röda Korset kan konstatera, precis som Institutet för mänskliga rättigheter¹, att kunskaperna om mänskliga rättigheter och internationella åtaganden är bristfälliga, både bland befolkningen i stort såväl hos de som bär ansvar att garantera dessa. Vi ser en tydlig koppling mellan kännedom och kunskap om den humanitära rätten till mänskliga rättigheter, demokratiska principer och värnandet av rättsstaten. En god efterlevnad av den internationella humanitära rätten förutsätter en god förståelse av dess innebörd och att regelefterlevnad måste övas in under fredstid.

I en nationell undersökning från 2016², genomförd av Svenska Röda Korset, om ungas kunskap och attityder till krigets lagar konstaterades att 41 procent av de svarande enbart kände till begreppet "den internationella humanitära rätten" men inte kunde säga mer om dess innebörd eller betydelse. År 2025 genomförde vi en ny undersökning³ där vi kan se att kännedomen om att det finns internationella lagar som säger vad som är tillåtet och otillåtet i krig är god. 91 procent av unga mellan 18–29 år anger att de vet att det finns lagar och regler i krig. Samtidigt har en majoritet, 88 procent, inte genomfört någon utbildning där de fått kunskap om krigets lagar och kunskapen kring skyddsembelens (det röda korset) innebörd och vem som får använda det i

¹ Institutet för mänskliga rättigheter, 2024, [Årsrapport 2024](#)

² Svenska Röda Korset, 2016, [People on war - Sverige](#)

³ Svenska Röda Korset, 2025, [Rekordmörkt år för civila och hjälparbetare – men stödet för krigets lagar är starkt](#)

en krigssituation är bristande. Över hälften tror att apotek och privata organisationer som ger humanitär hjälp har rätt att använda skyddsembetet, vilket inte är fallet. Kunskap om krigets lagar är väsentligt, och för att kunna säkerställa regelefterlevnad där civila skyddas behöver detta tränas under fredstid.

Mot denna bakgrund och totalförsvarsplikten ser vi att det är av yttersta vikt att stärka allmänhetens grundläggande kunskaper kring frågor om skydd av civila, skyddsembetets (det röda korset) betydelse och det särskilda skydd barn åtnjuter under väpnade konflikter. Internationell humanitär rätt förmedlar grundläggande principer som är viktiga komponenter i en demokratisk rättsstat och en del av skolans värdegrund. Det är viktigt att betona att kunskap om internationell humanitär rätt och krigets lagar inte enbart är relevant för verksamma inom Försvarsmakten idag, utan omfattar andra yrkeskategorier som jurister, journalister, sjukvårdspersonal och beslutsfattare – framtida yrken för dagens elever.

Övergripande synpunkter avseende kapitel 9. Totalförsvarsfrågor och Nato

RKUF och Svenska Röda Korset välkomnar förslaget att kunskap om totalförsvar ska skrivas in i kursplanen i samhällskunskap i högstadiet i grundskolan och specialskolan men anser att utbildning om totalförsvaret måste inkludera kunskap om internationell humanitär rätt. Internationell humanitär rätt finns inte i den kursplan som föreslås ligga till grunden för utbildningen. Med ett förändrat säkerhetsläge och utveckling där Sverige bygger upp totalförsvaret ser vi att det är nödvändigt att säkerställa att kunskapsnivån om internationell humanitär rätt stärks. RKUF och Svenska Röda Korset bistår gärna vid framtagande av kursplanen utifrån vår roll inom området.

RKUF och Svenska Röda Korset anser att krav i läroplanen kan bidra till att ungas får kunskap om sin roll och hur de kan vara en resurs i händelse av kris, samhällsstörningar, höjd beredskap och väpnad konflikt. Innebörden av totalförsvarsplikten engagerar unga och bör inkluderas i läroplanen.

Vidare välkomnar RKUF och Svenska Röda Korset förslaget att det bör analyseras om fler ämnen ska ha innehåll som relaterar till totalförsvar och beredskapsfrågor. Vi ser utifrån detta ett behov av att komplettera de riktlinjer om första-hjälpen som idag finns i dagens läroplan för ämnet idrott och hälsa med psykologisk första hjälpen. Våra erfarenheter av att verka i katastrof- och konfliktområden vittnar om behov av att stater planerar för ökad psykisk ohälsa och växande psykosociala behov under och efter en väpnad konflikt. I vårt arbete, med och för, barn och unga ser vi också att ökad kunskap och

praktisk övning i exempelvis psykologisk första hjälpen och psykosocialt stöd i såväl vardag som i kris kan bidra till att både minska oro samt rusta den enskilde individen. Detta bidrar till en ökad motståndskraft i samhället som helhet och stärker Sveriges förutsättningar till god beredskap och att människor i större utsträckning hjälper och litar på varandra.

Om skrivningarna i läroplanen för ämnet idrott och hälsa ska ses över ser vi även ett behov av att tydliggöra vilka moment som åsyftas med *första hjälpen*. Vår erfarenhet är att det kan vara svårt att som lärare själv förstå vad som bör ingå i undervisningen och vilka moment som bör prioriteras. Den vägledning som finns idag⁴ rörande vad som bör ingå i första hjälpen är vag, då det exempelvis ej framgår vilka moment som ingår i LABC-modellen. Vi ser därför behov av att tydligare definiera vad som bör ingå så att viktiga – och livshotande – moment som exempelvis livshotande blödningar, stroke, luftvägsstopp och livshotande blödningar inte uteblir. Vi tar gärna denna dialog vidare för att skapa bättre förutsättningar för att eleverna ska få lära sig det allra viktigaste.

En kunskapshöjning inom de ovan berörda områdena efterfrågas av unga själva, samtidigt som det även är en förutsättning för att förbereda individen såväl som att stärka samhällets samlade förmåga att hantera kriser. Samtliga medborgare i Sverige har ett ansvar att vara beredd på att möta kriser av olika slag. Det ställer krav på en god beredskap hos var och en av oss. För att öka förmågan, på individ- och samhällsnivå, är det väsentligt att rätt förutsättningar ges för att den enskilde ska kunna ta det ansvar som förväntas och hantera kriser som kan påverka vardagslivet. Därför menar vi att det, utifrån skolans kompensatoriska uppdrag, är lämpligt att inkludera ovan ämnesspecifika områden i arbetet med nya kursplaner för totalförsvarsfrågor och Nato.

Li Nester
Förbundsordförande
Röda Korsets Ungdomsförbund

Ulrika Modeér
Generalsekreterare
Svenska Röda Korset

⁴ Skolverket, 2022, [Kommentarmaterial till kursplanen i idrott och hälsa – grundskolan](#)